

Løbende afrapportering, PMM, Eo6

Jens Gram Pedersen, 20041039, mail@jensgram.dk

Uge 40: Samfundet og medierne

SAMFUNDET OG MEDIERNE

Hans Magnus Enzensberger behandler – med udgangspunkt i Marxismens begreber – de nye mediers rolle i det moderne samfund. Enzensberger argumenterer for, at medierne i dag er i kapitalisternes magt gennem oplevelsesøkonomien. Kapitalismen gør dermed, at mediernes potentiale begrænses; Enzensberger taler i denne sammenhæng om repressive (undertrykkende) medier. Det er potentialet i medierne, der er vigtige, da de i sagens natur er indbyggede deri. Der er eksempelvis ingen direkte modsætning mellem afsender og modtager i elektroniske medier, og Enzensberger fremhæver, at en transistorradio derfor potentielt er reversibel og (gennem sin teknologi) kan fungere som sender (Enzensberger 1970, p. 262).

Det immanente potentiale omtaler Enzensberger som emancipatorisk (frigørende), da det i realiteten gør masserne i stand til at slække bevidsthedsindustriens jerngreb om medierne. Modsætningen mellem forbruger og producent er dermed genindført via andre midler end konstruktionen – det være sig økonomiske og administrative. Enzensberger understreger dog også, at det ikke blot drejer sig om at gøre enhver i stand til at være producent; isoleret kan enhver aldrig blive mere end amatør (*Ibid.*, p. 266).

Opsummerende gælder det, at det ikke er de nye medier som sådan, der ændrer noget – det er vores nye muligheder for at ytre os. Enzensberger ser et behov for en socialistisk medierevolution. Heri har Jean Baudrillards kritik af Enzensberger sin rod, da Baudrillard ser hele det emancipatoriske potentiale som en “strategisk illusion” (Baudrillard 1972, p. 284). Han er enig med Enzensberger i, at det ikke blot er en løsning at alle bliver potentielle producenter (Wardrip-Fruin & Montfort 2003, p. 277). Til gengæld tager han stærkt afstand fra Enzensbergers brug af kommunikationsmodellen (afsender → besked → modtager) (Baudrillard 1972, p. 280 & pp. 284-5). Det er ikke nok at “vende” modellen og dermed muliggøre tovejs-kommunikation. Det gælder i stedet om at ændre det kommunikationen er og indbefatter.

Enzensbergers model i praksis

Umiddelbart er det væsentligt lettere at forholde sig til Enzensbergers model, hvor repressive karakteristika for medier stilles overfor de emancipatoriske. I denne sammenhæng er det min opfattelse – ret analogt til den opfattelse som Enzensberger kritiserer – at mange ser det

emancipatoriske potentiale i de nye kommunikationskanaler og -medier, men ikke anerkender dette potentiale i de forhenværende.

Det er for så vidt korrekt, at enhver i dag har langt lettere ved at *publicere* budskaber og ytre sine holdninger. En teknologi som internettet (især gennem letproducerede *blogs* og fora, men også via ældre "teknikker" som *bulletin boards* og nyhedsgrupper) kan dog ikke i sig selv sikre, at budskabet når "masserne". Det har således ikke den store effekt at ytre sig til højre og venstre, da det ikke mobiliserer det emancipatoriske potentiale *per se*. Man må dog ikke glemme, at mange tidligere teknologier¹ indeholder samme potentiale, men ikke lige så lettilgængeligt.

Anderledes forholder det sig med eksempelvis større, frivillige softwareprojekter og lignende, hvor en kollektiv proces baserer sig på, at enhver kan give sit "besyv" med. Et projekt af denne type er ikke ejendom af en enkelt person eller gruppe, men tilhører – for *open source* projekters vedkommende – enhver, der har lyst til at benytte og/eller modificere softwaren. Dette opgør med den borgerlige besidderkultur er netop et karakteristika i den emancipatoriske brug af nye medier (Enzensberger 1970, p. 265).

Opsummering og overvejelser

Jeg finder Enzensbergers model for repressiv og emancipatorisk brug af medier relativt letforståelig, men synes hans tekst ender med at blive en lidt for socialistisk vægtet kritik mod "de slemme drenge". Anderledes forholder det sig med Baudrillards kritik mod førstnævnte, der i stedet baserer sig på, at selve Enzensbergers grundlag er forfejlet. Kritikken ender dog – i mine øjne – ret ufokuseret. Herved bliver Enzensbergers noget mere konkrete model måske stillet i et ufortjent godt lys, da den er let at applicere og forstå. Ergo synes jeg ikke, at Baudrillards kritik kan ses som et reelt alternativ til Enzensberger, hvilket den jo heller ikke gør krav på, men som en komplimenterende "teori", der desuden introducerer nye, interessante begreber som manipulation og informationens semantiske indhold.

Referencer

Baudrillard, J. (1972). "Requiem for the Media", in Wardrip Fruin, N. & N. Montfort (Eds.), *The New Media Reader* (pp. 278-88). Cambridge, MA: The MIT Press

Enzensberger, H. M. (1970). "Constituents of a Theory of the Media", in Wardrip Fruin, N. & N. Montfort (Eds.), *The New Media Reader* (pp. 261-75). Cambridge, MA: The MIT Press

Wardrip-Fruin, N. & N. Montfort (Eds.) (2003). *The New Media Reader*. Cambridge, MA: The MIT Press

---

¹ Eksempelvis læserbreve i aviser. Disse breve er ganske vist udvalgt og redigerede. Her skal man huske, at mange diskussionsfora etc. også redigeres af moderatorer.